

SENSE VEU NI VERS

*Natura molt se vol mostrar
cruel, aspra, fort e dura,
que tal complexió ·ns procura,
fahent-nos senblants als bruts,
axí com fa sorts e muts
e difformes molt estranys.*

AUSIÀS MARCH (cant CXXVIII)

Probablement ignoreu que, en 15 dels 128 poemes que es conserven d'Ausiàs Marc, apareixen els mots 'sord' i 'mut', uns adjectius emprats més que més com a metàfora de la impossibilitat d'oïr o de parlar per sentiments diversos; però també significant dany congènit, com en el fragment que encapçala aquest autògraf.

I segurament també desconeixeu que en la meua època ja hi havia sordmuts que sabien llegir i escriure, i que existien mètodes per a ensenyar-los a parlar, sia amb les mans sia amb la boca.

Que què és açò?, un conte; un conte protagonitzat per mi, filla entre dos fills de Pere Marc III, senyor de Beniarjó, Pardines i Vernissa, i d'Elionor de Ripoll, néta del senyor del Genovés.

Vaig nàixer a les acaballes del segle XIV, cap al 1398; diuen que sentida com un càstig de Déu pels meus genitors, per un simple vers de mon germà petit, Ausiàs: ... *d'un ventre trist eixit m'ha fet natura.* Primogènita viva del segon matrimoni patern, havia d'haver sigut

mascle i sa, però vaig nàixer femella i sorda: nul·la persona i decepció doble, per tant, d'un progenitor mancat d'hereu, després de la mort del gran, Jaumet, i també de la de Joan, el meu germanastre. I vaig morir el 1472, rica com el grill i sense moure soroll, al nostre casal de Gandia, després de setanta-quatre anys de viure-hi reclosa, tota ulls i nas i mans –que no orelles–, entre seda, lli i estopa.

Enguany, doncs, fa cinc-cents quaranta anys que vaig deixar aquest món, sense testar i sense poder-ho fer legalment a causa de la meua lesió, i gairebé ningú no m'hi ha trobat a faltar, tret d'uns pocs parents voltors acuitats per afers pecuniaris i altres despulles, i algun estudiós despistat.

Fills tardans, ambdós, el destí ens donà cartes tapades i el silenci em tocà a mi. Inseparables de petits, cresquérem i ens distanciàrem: ell, cap enfora, potrós i tot, entre falcons i versos, Déu i l'amor; jo, cap endins, *mortua simile*, entre fils i brodats, vànoves i llençols.

Sorda de naixement, que no retardada mental ni inútil, la meua vida hauria estat ben distinta si hagués rebut educació; però hi havia un problema: era dona i ni se'ls va passar pel cap. Potser si hagués sigut baró..., perquè ausades que la meua benestant família podia permetre's contractar algun d'aqueixos tutors que ensenyen els sords a llegir i a escriure!..., i llavors hauria demostrat ser intel·ligent i tenir capacitat de comunicar-me i d'entendre, i hauria esdevingut una celebritat, com el sordmut de Rodolphus Agrícola.

Nogensmenys, i sense sabuda de ningú, la meua dida Bertomeua, criada entre monges benedictines, m'ensenyà l'alfabet manual que fan servir els ordes clericals obligats al vot de silenci, el dactilològic, i també a ma mare, sota jurament que ningú més en prengués coneixença, ni el meu germà... En morir la mare, el 1429, i al cap de poc, la dida, i prendre cura de mi sa néta, Isabel, i després, la filla d'aquesta i neboda

meua, Joana, vaig deixar de fer dansar els dits i també d'existir, i em convertí en fantasma.

En l'entrevall de les morts de les que tant m'aimaven, mon germà demanà i obtingué la meua tutela i curadoria, justificant-ho davant la llei per ma condició de sorda i muda *a natura*, i llavors els meus molts béns es convertiren, *de facto*, d'ell; que, a fi de comptes, era el que pretenia. Diuen que cap mal no em volia. Ni tampoc cap bé, afigen d'altres; car de mi no en féu ni un sol esment en cap dels testaments que redactà al llarg de sa vida. "Llir entre cards" escrivia el poeta, mentre 'card entre llirs' jo em sentia.

Doncs, això; si poc se'n sap, d'Ausiàs, molt menys de mi, que vaig nàixer sorda i que sorda vaig morir..., sorda com una maça, com un terròs, com una campana, com un perol, com una caveca, un suro, una pedra..., Peirona, Peirona Marc de Ripoll.

Encarna Sant-Celoni i Verger

(Publicat en "Ploma i espasa, 20 contes a Ausiàs March". XVI Homenatge a la paraula. Gandia, novembre de 2012)

Pàgina web de l'autora:

http://www.escriptors.cat/autors/santcelonie/pagina.php?id_sec=1476